

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 435/2021-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Danielom Tarbajom, advokátom, Zámocká 525/28, Stropkov, IČO 53 450 345, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 153/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 153/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 28. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa

čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 153/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov, a zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 5 000 eur, ako aj náhradu trov konania v sume 384,08 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že rozsudkom č. k. 24 C 296/2015-48 z 9. februára 2017 okresný súd rozhodol v prospech sťažovateľa, ktorý si uplatnil nárok na určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru a určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky.

3. Na základe § 3 ods. 5 *in fine* zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“) si sťažovateľ žalobou doručенou okresnému súdu 22. júna 2017 „z dôvodu viacnásobných porušení práv a povinností stanovených normami spotrebiteľského práva a judikovaných vyššie citovaným rozsudkom“ uplatnil nárok na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 500 eur proti obchodnej spoločnosti Home Credit Slovakia, a. s., ako porušiteľovi (ďalej len „žalovaný“).

4. K žalobe sťažovateľa sa žalovaný vyjadril podaním z 18. júla 2017, ktoré okresný súd doručil právnomu zástupcovi sťažovateľa 24. júla 2017. Sťažovateľ nepredložil repliku k vyjadreniu žalovaného „s poukazom na rýchlosť a hospodárnosť konania... pretože všetky skutkové a právne okolnosti zahrnul do podanej žaloby...“.

5. Sťažovateľ podal 10. júna 2021 sťažnosť predsedovi okresného súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) z dôvodu porušovania práva na verejné prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov. Podpredseda okresného súdu v liste z 1. júla 2021 oznámil sťažovateľovi, že zákonný sudca postupoval v súlade s § 167 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) a vo veci pripravuje rozhodnutie bez nariadenia pojednávania.

6. Sťažovateľ uvádza, že ku dňu podania ústavnej sťažnosti mu „nebolo... doručené žiadne meritórne rozhodnutie, ani uskutočnený žiaden procesný úkon.“.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka, že okresný súd v napadnutom konaní nerozhodol o jeho žalobe, ktorou si proti žalovanému uplatnil nárok na primerané finančné zadost'učinenie podľa zákona o ochrane spotrebiteľa, napriek tomu, že podal sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi okresného súdu podľa zákona o súdoch. Sťažovateľ namieta, že okresný súd v napadnutom konaní nerozhodol bez zbytočných prieťahov a v primeranej lehote a porušil tak označené práva podľa ústavy, listiny a dohovoru.

8. Sťažovateľ argumentuje, že okresný súd okrem doručenia vyjadrenia žalovaného vo veci po vyše štyroch rokoch meritórne nerozhodol a ani nevykonal žiaden procesný úkon.

9. Sťažovateľ poukazuje na zmysel a účel podanej žaloby a inštitútu primeraného finančného zadostučinenia podľa zákona o ochrane spotrebiteľa, ktorým je dosiahnutie sankcie a odradenia, keďže žalovaný na finančnom trhu dlhodobo a opakovane porušuje práva spotrebiteľov. Žalovaný zo zmlúv s rovnakým alebo podobným obsahom inkasuje splátky aj v súčasnosti. Uvedený inštitút má plniť preventívnu funkciu nielen proti žalovanému, ale aj iným dodávateľom na finančnom trhu, aby sa neuchyľovali k používaniu nekalých praktík. Primerané finančné zadostučinenie je *„prostriedkom na zabránenie a satisfakciu voči nezákonným postupom dodávateľov... napĺňa obdobné funkcie ako ústavná sťažnosť smerujúca proti ústavným zásahom do základných práv a slobôd.“*

10. Problematiku rozhodovania o nároku na priznanie primeraného finančného zadostučinenia v spotrebiteľskom práve *„nemožno hodnotiť ako skutkovo, procesne, ani právne zložitú.“*. Sťažovateľ žalobu koncipoval obsahovo tak, aby okresný súd mal k dispozícii všetky relevantné skutočnosti a podklady potrebné na rozhodnutie vo veci. Tomu nasvedčuje aj odpoveď podpredsedu okresného súdu, podľa ktorej zákonný sudca pripravuje rozhodnutie bez nariadenia pojednávania, a to na základe žaloby sťažovateľa a vyjadrenia žalovaného.

11. S poukazom na *„spoločenský, ako aj individuálny význam inštitútu primeraného finančného zadostučinenia, možno konštatovať tzv. kvalifikovaný zbytočný prietah, t. j. priam odmietnutie spravodlivosti (denegatio iustitiae).“*. Sťažovateľ poukazuje na relevantnú judikatúru ústavného súdu vo veci zbytočných prietahov v konaní všeobecných súdov.

12. K návrhu na priznanie primeraného finančného zadostučinenia sťažovateľ uvádza, že okresný súd o žalobe rozhoduje už viac ako štyri roky bez akéhokoľvek kvalifikovaného procesného úkonu. Intenzita porušenia označených práv je daná dĺžkou konania, ktoré po skutkovej a právnej stránke nie je zložitou vecou. Nečinnosťou okresného súdu *«sa míňa účinkom spoločenský a individuálny význam inštitútu primeraného finančného zadostučinenia... Sťažovateľ... ako „obyčajný občan“ pociťuje bezpochyby výrazné stresové vypätie, nielen z dôvodu neskúsenosti so súdnou mocou, ale aj zo skutočnosti, že sa púšťa do sporu s ekonomicky, právne a spoločensky silnejším protivníkom, za účelom priniesť benefit aj pre ostatných spotrebiteľov...»*.

13. K výške finančného zadostučinenia sťažovateľ poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a na odbornú právnickú literatúru. Zdôrazňuje, že napadnuté konanie predstavuje kompenzačné konanie, ktoré vyžaduje rýchle rozhodnutie. Z dôvodu začatej päťročnej nečinnosti okresného súdu sťažovateľ požaduje sumu 1 000 eur za každý začatý rok prietahov, t. j. celkovo sumu 5 000 eur, čo vzhľadom na uvedené okolnosti považuje za primeranú sumu.

14. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 435/2021-9 zo 7. septembra 2021 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

15. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval predseda okresného súdu, ktorý v podaní č. k. 1 SprO/1084/2021 zo 6. októbra 2021 poukázal v plnom rozsahu na priložené vyjadrenie zákonného sudcu.

16. Zákonný sudca vo svojom vyjadrení poukázal na to, že podľa súdneho registra okresného súdu sťažovateľ bol alebo stále je účastníkom približne 60 sporových súdnych konaní (väčšinou ako žalobca) na tomto súde, preto je nepravdivé jeho tvrdenie, že nemá skúsenosti so súdnou mocou.

17. Nie je pravdivé ani tvrdenie sťažovateľa, že po podaní sťažnosti predsedovi okresného súdu nedošlo k náprave. List predsedu okresného súdu bol právnenému zástupcovi sťažovateľa doručený 23. júla 2021, t. j. v čase tzv. súdnych prázdnin, keď aj zákonný sudca v tomto období čerpal svoju dovolenku. Sťažovateľ zastúpený advokátom, „ktorý bol predtým absolútne nečinný (nevyjadril sa k vyjadreniu žalovaného, hoci ho na to súd uznesením vyzval, a o vec sa na súde nijako nezaujímal), následne neprimerane už na nič nečakal a v podstate bezprostredne potom dňa 28. 7. 2021 podal ústavnú sťažnosť, hoci v primeranej lehote 31. 8. 2021 bol vo veci stanovený a následne dňa 3. 9. 2021 aj na úradnej tabuli súdu oznámený termín verejného vyhlásenia rozsudku na deň 10. 9. 2021, kedy bol rozsudok v uvedenej veci následne aj skutočne vyhlásený, pričom jeho písomné vyhotovenie bolo právnenému zástupcovi žalobcu do jeho schránky ku dnešnému dňu dokonca už aj doručené.“ Z týchto skutočností možno usudzovať, že „skutočným účelom sťažnosti nie je tzv. náprava, ale jej samoučelné podanie za účelom dosiahnutia zisku...“, čomu nasvedčuje aj všeobecné odôvodnenie ústavnej sťažnosti.

18. Poukázal na to, že ide o klienta advokáta [REDAKOVANÉ], ktorý len na okresnom súde „obdobným a v podstate paušálnym (formulárovým) spôsobom“ zastupuje klientov – spotrebiteľov na základe odporúčenia združenia spotrebiteľov „v stovkách súdnych sporov, ktorými zavalil tento súd“, pričom v poslednej dobe bolo okresnému súde „výlučne vo veciach senátu 13C resp. 13Csp... hromadne doručených viacero úplne rovnakých formulárových sťažností...“ a následne zrejme rovnako odôvodnených ústavných sťažností, pričom títo sú formálne zastúpení iným advokátom.

19. Zákonný sudca uvádza, že sťažovateľ má skúsenosti so súdnymi spormi, preto len kvôli postupu okresného súdu v napadnutom konaní nemôže byť „vystavený stupňujúcemu sa stresu, a je dokonca pravdepodobné, čo vyslovene tvrdím, že o svojich konaniach a ich stave (ide o opakujúceho sa žalobcu) ani nemá podrobný prehľad...“. Ak by sťažovateľ trval na primeranom finančnom zadosťučinení, zákonný sudca žiada, aby bol sťažovateľ vypočutý „k jeho pocitom, pohnútkam a okolnostiam podania ústavnej sťažnosti... Javí sa byť totiž vylúčené, aby všetci klienti [REDAKOVANÉ] a to výlučne vo veciach senátu 13C a 13Csp, a dokonca zastúpený rôznymi advokátmi, všetci naraz začali pociťovať a úplne rovnako aj odôvodňovať údajnú ujmu.“

20. Priebeh napadnutého konania bol ovplyvnený objektívnymi spoločenskými udalosťami (pandémia COVID-19), ale aj správaním sťažovateľa ako žalobcu, ktorý bol nečinný, na uznesenie s výzvou, ktorým ho okresný súd vyzval na stanovisko k vyjadreniu žalovaného, nereagoval.

21. Podľa zákonného sudcu návrh na priznanie finančného zadost'učinenia obsahuje „všeobecné a vágne tvrdenia, ktoré s'ťažovateľ (vrátane ich rozsahu resp. intenzity) ničím konkrétnym vo vzťahu k svojej osobe a žiadnymi konkrétnymi okolnosťami svojej údajnej ujmy neodôvodňuje (neobjektívizuje) až tak, že sa k nim nemožno vlastne ani len vyjadriť.“. S'ťažovateľ neuviedol konkrétne skutkové tvrdenia, ktoré by charakterizovali reálny vznik a rozsah jeho ujmy. S'ťažovateľ nevysvetlil osobitný význam svojej žaloby, pričom zákonný sudca poukázal na „jeho pasivitu a úplnú absenciu urgencií alebo iného aktívneho záujmu o stav konania až do podania s'ťažnosti predsedovi súdu... čo vôbec nesvedčí o jeho údajnej ujme a o tom, ako mu na tomto konaní osobitne záleží...“. Vzhľadom na uvedené a na návrh na priznanie finančného zadost'učinenia niekoľkonásobne prevyšujúceho predmet konania sa ústavná s'ťažnosť „javí iba ako samoučel'ný výkon práva smerujúci len k získaniu neopodstatneného finančného prospechu, teda ako výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, a so skutočným účelom konania na ústavnom súde...“.

22. Zákonný sudca navrhol ústavnej s'ťažnosti nevyhovieť, v prípade vyslovenia porušenia označených práv s'ťažovateľa navrhuje, aby ústavný súd nepriznal finančné zadost'učinenie a ani náhradu trov konania, «nakol'ko „trovy konania vzniknuté zastupovaním advokátom v tzv. hromadných (skutkovo a právne takmer totožných) veciach, kde sa obsah jednotlivých podaní, vyhotovených advokátom, mení len o aktualizáciu a individualizáciu tej – ktorej veci, nemožno považovať za trovy nevyhnutne (účelne) vynaložené na riadne uplatnenie alebo bránenie práva na súde.“ (uznesenie NS SR, sp. zn. 6 MCdo 9/2013).».

III.2. Replika s'ťažovateľa:

23. S'ťažovateľ v reakcii na vyjadrenie predsedu okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 9. novembra 2021 uviedol, že svoju ústavnú s'ťažnosť nepovažuje za „nedôvodnú, nepravdivú a samoučel'nú“, argumentácia okresného súdu preukazuje jej opodstatnenosť.

24. Skutočnosť, že s'ťažovateľ vystupuje vo viacerých súdnych konaniach ako strana, nie je argumentom na mieste, je to skôr ľudskou tragédiou. Účastníctvo v súdnych konaniach „je výsledkom reťazenia úverov (úver za účelom splatenia ďalšieho úveru), pričom v takomto počte súdnych konaní je ukázkovým príkladom a výsledkom obchodnej politiky a nekalých praktík dodávateľov. Účelom súdnej ochrany je práveže takýmto scenárom v budúcnosti zabrániť a zjednať nápravu.“. Psychické napätie s'ťažovateľa spôsobuje početnosť súdnych konaní, ako aj nejednotnosť súdneho rozhodovania: «Možná prvotná „nezodpovednosť a ľahkomyselnosť“ spotrebiteľov (zväčša však nečakaná životná situácia), ktorá je len prejavom ich slabosti nemôže byť zdrojom neúmerných príjmov nič neproduktívnych obchodníkov...» S'ťažovateľ nebol pasívny, preto je v toľkých súdnych konaniach v pozícii žalobcu, v opačnom prípade by bol iba v pozícii žalovaného.

25. Skutočnosť, že obdobné konania trvajú tiež 3 či 4 roky, nemožno akceptovať ako ospravedlnenie, a to aj z dôvodu, že priebeh týchto konaní môže byť odlišný. Nariadenie termínu pojednávania nemusí byť nápravou nekonania, pričom s'ťažovateľ poukázal na iné konania, v ktorých došlo k nariadeniu pojednávania po niekoľkých rokoch, avšak bez prejednania veci došlo z dôvodov na strane súdu k odročeniu pojednávania, t. j. k ďalšiemu zbytočnému priet'ahu. Ak okresný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania, je potrebné zistiť, čo mu bránilo postupovať takto už oveľa skôr – už v roku 2017 alebo začiatkom roka 2018.

26. V zmysle judikatúry ústavného súdu (I. ÚS 53/98) sťažovateľovi nemožno pripočítať takú pasivitu (nečinnosť), ktorá nebráni súdu, aby vo veci ďalej konal. Od doručenia odpovede predsedu okresného súdu a podania ústavnej sťažnosti uplynul takmer jeden mesiac, čo je primeraná doba na nariadenie pojednávania. Ospravedlnením nie je ani čerpanie dovolenky zákonného sudcu. Relevantné je aj to, že napadnuté konanie nie je stále právoplatne skončené. Sťažovateľ svoju snahu dospieť čo najrýchlejšie k meritórnemu rozhodnutiu demonštroval tým, že všetky podstatné skutočnosti uviedol v žalobe a priložil k nej dôkazy. Na základe žaloby a predložených dôkazov napokon okresný súd meritórne rozhodol a žalobe, čo sa týka základu, vyhovel. Nemožno akceptovať argumentáciu okresného súdu, podľa ktorej sa sťažovateľ mal dopytovať urýchlenia konania. Je zákonnou povinnosťou súdu prejednať a rozhodnúť vec bez prietáhov.

27. Sťažovateľ vyjadrenia zákonného sudcu považuje z časti aj za *«osobné útoky na svoju osobu a taktiež svojho právneho zástupcu, čo považuje za rozporné so zásadami sudcovskej etiky, najmä pokiaľ vo svojom vyjadrení súd poukazuje na „skutočné spoločenské poslanie súdneho konania“...»*. Sťažovateľ následne poukazuje na niektoré ustanovenia zásad sudcovskej etiky a uvádza svoje závery týkajúce sa efektivity práce zákonného sudcu.

28. Stav spôsobený ochorením COVID-19 *„nemôže predstavovať liberačný dôvod pre efektívne rozhodovanie súdu, najmä pokiaľ táto začala 33 mesiacov po doručení žaloby súdu.“*

29. Argumentácia týkajúca sa podania viacerých ústavných sťažností je irelevantná, okresný súd nespochybnil žiadnu podstatnú skutkovú okolnosť vo veci sťažovateľa. Obsahová podobnosť ústavných sťažností nemôže spochybňovať opodstatnenosť nároku na priznanie finančného zadosťučinenia, prípadne na náhradu trov konania, keďže sú to nároky sťažovateľa, a nie jeho právneho zástupcu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

30. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľa, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

31. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka porušenia už označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je nárok sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 eur proti žalovanému podľa zákona o ochrane spotrebiteľa.

32. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a čl. 38 ods. 2 listiny) si ústavný súd osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

33. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci

na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

34. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

35. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

36. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o nároku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa § 3 ods. 5 poslednej vety zákona o ochrane spotrebiteľa. Podkladom pre uplatnenie tohto nároku sťažovateľom bol ním špecifikovaný rozsudok okresného súdu, ktorým tento určil bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru poskytnutého žalovaným sťažovateľovi a určil neprijateľnosť zmluvnej podmienky. Uvedený predmet konania predstavuje bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov v spotrebiteľskej agende. V predmetnej veci ústavný súd neidentifikoval prvok právnej alebo skutkovej zložitosti. Možno konštatovať, že ide o právne nenáročný spor. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokovanej veci. V uvedenej veci nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, odmena za výkon závislej práce, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.). Ide však o spotrebiteľský spor (spor s ochranou slabšej strany) a o tzv. kompenzačné konanie, ktorému je tiež potrebné venovať zvýšenú mieru pozornosti. V čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie trvalo približne 4 roky a 2 mesiace, pričom okresný súd 10. septembra 2021 meritórne rozhodol (čo sa týka základu nároku).

37. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľa ako strany napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľa, ktoré prispelo k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Nemožno akceptovať námietku okresného súdu, že neposkytnutie stanoviska zo strany sťažovateľa k vyjadreniu žalovaného je potrebné zohľadniť v jeho neprospech. Táto pasivita sťažovateľa nebránila v ďalšom postupe okresného súdu, čo je zrejmé aj z toho, že okresný súd napokon rozhodol meritórne bez nariadenia pojednávania a bez toho, aby bolo potrebné vykonať nejaké ďalšie procesné úkony (doplniť dokazovanie, odstrániť vady žaloby a pod.). Obdobne je irelevantný argument okresného súdu, že sťažovateľ neurgoval rozhodnutie v predmetnej veci, keďže je zákonnou povinnosťou súdu konať bez prietáhov (čl. 17 CSP), pričom splnenie tejto zákonnej povinnosti nie je viazané na procesnú aktivitu strán sporu v podobe urgencií a pod.

38. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotí, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

39. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu trvalo približne 4 roky a 2 mesiace s tým, že 10. septembra 2021 okresný súd meritórne rozhodol o základe nároku. Po doručení žaloby 22. júna 2017 okresný súd doručoval žalobu žalovanému, ktorý sa vyjadril podaním z 18. júla 2017. Toto vyjadrenie bolo sťažovateľovi doručené 24. júla 2017. Z ďalšieho priebehu napadnutého konania možno konštatovať, že po uplynutí lehoty na poskytnutie stanoviska sťažovateľom okresnému súdu nič nebránilo konať a rozhodnúť bez nariadenia pojednávania už v priebehu roka 2017. Napriek uvedenému bol okresný súd nečinný viac ako 4 roky, pričom vo veci rozhodol až po podaní sťažnosti podľa zákona o súdoch sťažovateľom predsedovi okresného súdu. Nečinnosť okresného súdu po dobu približne štyroch rokov – osobitne v situácii, keď v zásade nič nebránilo meritórnemu rozhodnutiu, predstavuje nečinnosť a neefektívny postup v takom rozsahu, ktorý je nezlučiteľný s imperatívom v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

40. Nemožno akceptovať ani obranu okresného súdu poukazom na pandémiu ochorenia COVID-19. Táto celospoločenská situácia mala nepochybne negatívny vplyv na priebeh súdnych konaní, osobitne pre nemožnosť nariadiť pojednávania a vykonávať na pojednávani dokazovanie. Uvedený aspekt však nebol prítomný v predmetnej veci, keďže bolo možné rozhodnúť bez nariadenia pojednávania a bez potreby vykonávať na pojednávani dokazovanie.

41. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 36 až 40 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní bol nečinný v období približne štyroch rokov, nezvolil teda taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (strán sporu). Nečinnosťou okresného súdu a jeho neefektívnym postupom tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

42. Vzhľadom na to, že okresný súd v napadnutom konaní (čo sa týka základu nároku) meritórne rozhodol rozsudkom z 10. septembra 2021, ústavný súd nevyhovel požiadavke sťažovateľa, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

43. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

44. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie, ak o to požiadal.

45. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

46. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadostučinenie v sume 5 000 eur, ktoré odôvodnil skutočnosťami bližšie uvedenými v bodoch 12 a 13 tohto nálezu.

47. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

48. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil predovšetkým jeho nečinnosť v rozsahu vyše štyroch rokov a neefektívny postup v procesnej situácii, keď neexistovala žiadna prekážka v tomto období pre meritórne rozhodnutie. Ústavný súd čiastočne akceptoval obranu okresného súdu v tom, že sťažovateľ odôvodnil návrh na priznanie primeraného finančného zadostučinenia všeobecne a paušálne, keď identickým spôsobom sú odôvodnené tieto návrhy vo viacerých ústavných sťažnostiach, ktoré podal právny zástupca sťažovateľa vo veci iných sťažovateľov. Paušálnosť tohto odôvodnenia je zdôraznená početnosťou súdnych sporov pred okresným súdom, v ktorých je sťažovateľ žalobcom. V zásade každý súdny spor, ktorý má materiálny (reálny) predmet konania, predstavuje určitú mieru právnej neistoty pre strany sporu vo vzťahu k jeho výsledku. Aj v tejto veci možno identifikovať nepochybne určitú mieru právnej neistoty sťažovateľa, hoci ide o právnu neistotu nižšej intenzity. V prerokúvanom prípade ide o súdny spor, ktorého účelom je dovŕšenie právnej ochrany v zmysle zákona o ochrane spotrebiteľa. Základ právnej ochrany bol sťažovateľovi poskytnutý primárne rozsudkom č. k. 24 C 296/2015-48 z 9. februára 2017, ktorým okresný súd rozhodol v prospech sťažovateľa tak, že vyslovil bezúročnosť a bezpoplatkovosť špecifikovaného úveru a určil neprijateľnosť zmluvnej podmienky. V sťažovateľovej veci bola takto zásadná právna neistota odstránená predmetným rozsudkom. V tejto veci sťažovateľ – nadväzujúc na výrok rozsudku z 9. februára 2017 – uplatnil ďalší (nadväzujúci) nárok na priznanie primeraného finančného zadostučinenia. V uvedenej veci (aj vzhľadom na uplatnenú sumu finančného zadostučinenia) možno takto identifikovať nižšiu mieru právnej neistoty sťažovateľa. Napriek uvedenému v predmetnej veci možno stále identifikovať reálny predmet napadnutého konania (nárok uplatnený v zmysle zákona o ochrane spotrebiteľa). Z tohto hľadiska potom ochrana, ktorej sa domáha svojou ústavnou sťažnosťou, má tiež reálny (materiálny) a identifikovateľný základ, preto ústavný súd nevyhovел návrhu okresného súdu na nepriznanie primeraného finančného zadostučinenia. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd nepovažoval ani za potrebné vypočítať sťažovateľa, čo sa týka jeho návrhu na priznanie primeraného finančného zadostučinenia v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd prihliadol aj na to, že okresný súd vo veci meritórne rozhodol. Ústavný súd takto dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadostučinenia sťažovateľovi v sume 500 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadostučinenia v sume 500 eur oproti sťažovateľom

navrhovanej sume 5 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

49. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 384,08 eur.

50. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2021 v sume 181,17 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2021 v sume 10,87 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 384,08 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na to, že replika sťažovateľa neobsahovala žiadnu novú argumentáciu, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľovi nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu).

51. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2022

**Ladislav Duditš
predseda senátu**